

Portugalským prezidentem kandidát pravice

03.dubna 2006 Radomír Jungbauer

Poprvé od karafiátové revoluce v roce 1974 zvítězil v lednových portugalských prezidentských volbách s mandátem na příští pětileté období reprezentant pravého středu a někdejší předseda vlády Aníbal Cavaco Silva. Stalo se tak hned v prvním kole, když získal 50,6 procent hlasů.

K jeho úspěchu přispěla skutečnost, že byl jediným pravicovým kandidátem, zatímco na straně levice jich bylo několik. Všechny průzkumy volebních preferencí řadily Cavaca Silvu před jeho hlavní rivaly, socialisty Manuela Alegre (20 % hlasů) a bývalého prezidenta Maria Soarese (14 %), jemuž je však již 81 let a jehož neprozřetelně podporovalo i vedení vládnoucí Socialistické strany. Oba tito soupeři zůstali tak společně s dalšími třemi méně významnými kandidáty v poli poražených.

Cavaco Silva se narodil v roce 1939 a vystudoval ekonomii ve Velké Británii. V roce 1980 se stal ministrem financí a poté v letech 1981–1984 působil jako předseda Národní rady plánování. Byl lídrem Sociálně demokratické strany (hlavní pravicové strany v zemi) a premiérem v letech 1985–1995, z čehož osm let se mohl opírat o absolutní většinu, ale na závěr svého mandátu musel působit v obtížném soužití s tehdejší prezidentem, socialistou Mario Soaresem. V roce 1996 však prohrál v prezidentských volbách a na deset let se z politiky stáhl.

Hodně Portugalců si pamatuje, že za podstatné období jeho vlády hospodářství země rychle rostlo, snižovaly se daně, docházelo k ekonomické liberalizaci a k privatizaci, zvyšovaly se mzdy, zlepšovala se sociální situace a inflace byla pod kontrolou. Jeho popularita byla tehdy mezi některými vrstvami obyvatelstva poměrně značná.

Volební kampani dominovala ekonomika

V letošní volbě prezidenta hledali Portugalci zachránce země schopného překonat aktuální krizi a pomoci podnikatelským aktivitám. Z hospodářského i sociálního hlediska prochází nyní tento stát, který se vyznačuje snad největší sociální nerovností z celé Evropské unie, mimořádně obtížným obdobím. V zemi je 400 tisíc nezaměstnaných a dva milióny chudých s příjmem nižším než je 350 euro měsíčně.

V rámci předvolební kampaně se Cavaco Silva proto zaměřil na ekonomiku a uváděl, že kandiduje proto, aby zajistil stabilitu, bojoval za lepší zítřek, a že toto jeho rozhodnutí je motivováno hlubokou krizí země. Zdůrazňoval, že se jedná o jeho osobní rozhodnutí, a že je již delší čas odloučen od aktivního politického života i od své strany PSD, ve které své členství pozastavil. Přesto bývá v tisku označován za „šedou eminenci“ PSD.

Prohlásil, že jako portugalský prezident by měl pravomoci k ovlivňování vnitřního života, mohl by tak přispět „k vytvoření atmosféry důvěry“ i k dosažení toho, aby „vláda pracovala dobře“ pro rozvoj země. To se nelíbí vládnoucím socialistům, kteří ho obviňují z úmyslu zasahovat do kompetencí předsedy vlády.

Nový prezident je proslulý svou málomluvností, čímž se vyznačovala i jeho předvolební kampaně. Má tak neobvyklé charisma a je nazýván „sfingou“, na předvolebních setkáních mu často stačilo mlčet a přesto byl shromážděným davem vnímán až s nábožnou úctou.

Po porážce v říjnových komunálních volbách lze výsledek prezidentských voleb považovat za další neúspěch portugalské Socialistické strany, jejíž vláda má sice v parlamentě většinu, ale v prezidentských volbách nedokázala zabránit vítězství kandidáta pravice.